

Norsk Terminologi for Motoriske- og Prosessferdigheter

Termer og definisjoner for
ergoterapeutisk kartlegging og
dokumentasjon av aktivitetsutførelse

Helen Bull
Ellen Gjertsen Clark
Brian Ellingham
Silvia Elisabeth Hansbø
Lene Fogtmann Jespersen

FORORD

Ergoterapeuter har i likhet med andre helseprofesjoner økende krav til dokumentasjon ovenfor brukere, medarbeidere, oppdragsgivere og andre ergoterapeuter.

Ergoterapeuter benytter kartleggingsverktøy som er utviklet på andre språk, hovedsakelig engelsk. Flere av disse oversettes uformelt av ergoterapeuter uten en systematisk kvalitetssikret prosess. I noen tilfeller er samme kartleggingsverktøy oversatt av ergoterapeuter i ulike miljø, hvilket kan resultere i at noen termer blir oversatt forskjellig. I andre tilfeller er det gjennomført en systematisk oversettelsesprosess til norsk av ulike kartleggingsverktøy, men også her kan det være uoverensstemmelser ved at samme term/begrep oversettes forskjellig i de ulike verktøyene. I skrivende stund er det ingen felles veiledende og godkjent terminologi for ergoterapi i Norge. Dette øker faren for misvisende og upresis dokumentasjon hvor misforståelser kan oppstå ved at ulike termer benyttes for samme fenomen, eller samme term brukes for ulike fenomen.

Utvikling av felles fagterminologi for ergoterapeuter i Norge er avgjørende for å sikre konsekvent begrepsbruk i klinisk arbeid og dokumentasjon, samt i fagformidling og profilering. En konsekvent begrepsbruk blant ergoterapeuter vil bidra til mer enhetlig og tydelig kommunikasjon innenfor faget (Clark et al., 2014). Det kan bidra til at ergoterapeuter fører journal med økt kvalitet som sikrer at nødvendig og tydelig informasjon overføres til andre behandlere på samme eller annet behandlingsnivå (Eilertsen, 2015).

AMPS og OTIPM

Flere verktøy for kartlegging og vurdering av aktivitetsutførelse innen ergoterapi har sin opprinnelse i Model of Human Occupation (MoHO) (Kielhofner, 1995). Utarbeidelsen av en terminologi for motoriske- og prosessferdigheter startet som et samarbeid mellom Anne Fisher og Gary Kielhofner i 1987 (Bernspång & Fisher, 2009). Med utgangspunkt i dette samarbeidet utviklet Fisher Assessment of Motor and Process Skills (AMPS). Den første versjonen av AMPS ble utgitt i 1989 (Bernspång & Fisher, 2009) og den første manualen for klinisk bruk kom i 1995 (Fisher & Bray Jones, 2010). Fisher utviklet senere en arbeidsprosessmodell for planlegging og implementering av klientsenterte og aktivitetsbaserte intervensjoner: Occupational Therapy Intervention Process Model (OTIPM) (Fisher & Marterella, 2019). Vurderingsskjemaer knyttet til OTIPM inneholder motoriske- og prosessferdigheter med samme termer som i AMPS, men med kortere definisjoner.

EVA

Ergoterapi analyse og vurdering av aktivitet (EVA) er et system som opprinnelig ble utviklet av Brian Ellingham og Kari Oppsal ved i Høgskolen i Oslo, nå OsloMet-storbyuniversitetet (OsloMet). For å bidra til enhetlig norsk begrepsbruk i ulike kartleggingsverktøy for vurdering av aktivitetsutførelse ble AMPS terminologien lagt til grunn for definisjoner av motoriske- og prosessferdigheter i utvikling av EVA (Ellingham et al., 2020; Jespersen et al.,

2014). I videreutvikling av EVA-systemet for klinisk bruk kom det frem at det ikke forelå en godkjent kvalitetssikret oversettelse av AMPS terminologi. En norsk versjon av AMPS skåringsskjemaer ble benyttet av flere AMPS-sertifiserte ergoterapeuter, men det fantes ingen dokumentert systematisk eller godkjent oversettelse av termene anvendt i disse skjemaene. Det var derfor behov for å utarbeide en offisiell norsk oversettelse av terminologien.

OVERSETTELSE

På EVA-gruppens initiativ ble det etablert en prosjektgruppe bestående av EVA-gruppen samt representanter fra Oslo universitetssykehus og OsloMet for å utvikle en offisiell oversettelse av AMPS terminologi. Prosjektet var støttet med midler fra Norsk Ergoterapeutforbund. Tidlig i prosessen opprettet gruppen kontakt med Anne Fisher og Birgitta Bernspång som har bistått i oversettelsesarbeidet. Oversettelse ble gjennomført med utgangspunkt i prinsippene for systematisk oversettelse og kulturell tilpasning (Beaton et al., 2000; Hansbø et al., 2021; Wild et al., 2005)

Den norske oversettelsen er godkjent av Anne Fisher som offisiell norsk oversettelse av terminologien som skal benyttes i AMPS, OTIPM og EVA

- AMPS skåringsskjemaer er tilgjengelig gjennom nettstedet til Innovative Solutions (<https://www.innovativeotsolutions.com/wp-content/uploads/2019/12/AMPS-norsk-skåringsskjema.pdf>).
- EVA skåringsskjemaer er tilgjengelig i EVA-bloggen (<https://uni.oslomet.no/evablogg/>)

I dette heftet presenteres den norske oversettelsen av termene med korte definisjoner. Brukere av AMPS, OTIPM og EVA henvises til de respektive brukermanualer for utdypet forklaringer knyttet til anvendelse av de enkelte verktøyene.

Oslo 2. februar 2021

Helen Bull, Ellen Gjertsen Clark, Brian Ellingham,
Silvia Elisabeth Hansbø, Lene Fogtmann Jespersen

Motoriske- og prosessferdigheter; begreper og korte definisjoner.

- Brukes i Assessment of Motor and Process Skills (AMPS), Occupational Therapy Intervention Process Model (OTIPM) og Ergoterapi analyse og Vurdering av Aktivitet (EVA).
- Definisjonene er basert på: Fisher, A. G., & Martarella, A. (2019). *Powerful Practice: An Authentic Model for Occupational Therapy*. Fort Collins, CO: Center for Innovative OT Solutions.

MOTORISKE FERDIGHETER

Skill	Ferdighet	Short definition	Kort definisjon
PERFORMANCE SKILLS	UTFØRELSES-FERDIGHETER	Performance skills are the smallest observable units of occupation that are linked together, one by one, to become a task performance	Utførelsesferdigheter er de minste observerbare aspektene av aktivitet. De er målrettede handlinger som lenkes sammen, en og en, slik at de utgjør utførelsen av en oppgave
MOTOR SKILLS	MOTORISKE FERDIGHETER	Occupational performance skills that represent small, observable actions related to interacting with and moving task objects or oneself in the context of performing a daily life task	Utførelsesferdigheter som er uttrykk for små observerbare handlinger knyttet til samhandling med og forflytning av oppgaverelaterte gjenstander eller seg selv i sammenheng med utførelse av et daglig gjøremål
Body position	Kroppens stilling		
Stabilizes	Stabiliserer	Moves through task environment and interacts with task	Beveger seg i omgivelsene hvor oppgaven utføres og

		objects without momentary propping or loss of balance	samhandler med oppgaverelaterte gjenstander uten å miste balanse eller ha behov for kortvarig støtte
Aligns	Retter seg opp	Interacts with task objects without evidence of persistent propping or persistent leaning	Samhandler med oppgaverelaterte gjenstander uten vedvarende å støtte seg eller lene seg
Positions	Posisjonerer	Positions self an effective distance from task objects and without evidence of awkward body positions	Plasserer seg på hensiktsmessig avstand fra oppgaverelaterte gjenstander uten tegn til uhensiktsmessige kroppsstillinger
Obtaining and holding objects	Få tak i og holde gjenstander		
Reaches	Når	Effectively extends the arm and, when appropriate, bends the trunk to effectively grasp or place task objects that are out of reach	Rekker frem ved å strekke armen ut og ved behov bøyer overkroppen for å gripe eller plassere gjenstander utenfor umiddelbar rekkevidde på en effektiv måte
Bends	Bøyer seg	Flexes or rotates the trunk as appropriate to the task when bending to grasp or place task objects that are out of reach or when sitting down	Bøyer eller roterer overkroppen hensiktsmessig når man bøyer seg for å gripe eller plassere gjenstander som er utenfor umiddelbar rekkevidde eller når man sitter

Grips	Griper	Effectively pinches or grasps task objects such that the task objects do not slip (e.g., from the person`s fingers, from between the teeth)	Kniper eller griper oppgaverelaterte gjenstander på en slik måte at disse ikke glipper (f. eks. fra personens fingre, fra mellom tennene)
Manipulates	Manipulerer	Uses dexterous finger movements, without evidence of fumbling, when manipulating task objects (e.g., manipulating buttons when buttoning)	Bruker presise fingerbevegelser uten synlig fomling ved manipulering av oppgaverelaterte gjenstander i hånden (f.eks. manipulering av knapper som kneppes)
Coordinates	Koordinerer	Uses two or more body parts together to manipulate and hold task objects without evidence of fumbling task objects or objects slipping from one`s grasp	Bruker to eller flere kroppsdelene sammen for å manipulere og holde oppgaverelaterte gjenstander uten synlig fomling eller at en mister grep på gjenstanden
Moving self and objects	Forflytte seg selv og gjenstander		
Moves	Flytter	Effectively pushes or pulls task objects along supporting surface, pulls to open or pushes to close doors and drawers, or pushes on wheels to propel a wheelchair	Skyver eller trekker oppgaverelaterte gjenstander effektivt bortover understøttende flate, drar for å åpne eller skyver for å lukke dører og skuffer, eller skyver på hjulene for å bevege en rullestol
Lifts	Løfter	Effectively raise or lifts task objects without evidence of increased physical effort	Løfter eller hever oppgaverelaterte gjenstander på en effektiv måte uten

			synlig økt fysisk anstrengelse
Walks	Går	During task performance, ambulates on level surfaces without shuffling the feet, instability, propping or use of assistive devices	Beveger seg på jevne flater under utførelse av oppgaven uten subbing av føttene, ustøhet, støtte eller bruk av hjelpemidler
Transports	Transporterer	Carries task objects from one place to another while walking or moving in a wheelchair	Bærer oppgaverelaterte gjenstander fra et sted til en annet mens en går eller forflytter seg med rullestol
Calibrates	Kalibrerer	Use movement of appropriate force, speed or extent when interacting with task objects (e.g., not crushing task objects, pushing a door with enough force that it closes and does not bang)	Bruker bevegelse med passende kraft, hastighet eller omfang ved håndtering av oppgaverelaterte gjenstander (f.eks. knuser ikke gjenstandene, skyver en dør med tilstrekkelig kraft så den lukkes og ikke smelles)
Flows	Beveger jevnt	Uses smooth and fluid arm and wrist movements when interacting with task objects	Beveger jevnt og har flyt i bevegelsene av arm og håndledd ved håndtering av oppgaverelaterte gjenstander

Sustaining performance	Opprettholde utførelse		
Endures	Holder ut	Persists and completes the task without obvious evidence of physical fatigue, pausing to rest, or stopping to “catch one’s breath”	Holder ut og fullfører oppgaven uten åpenbare tegn til fysisk tretthet, behov for hvilepauser, eller stopp for «å få igjen pusten»
Paces	Holder tempo	Maintains a consistent and effective rate or tempo of performance throughout the entire task performance	Opprettholder jevn og effektiv rytme eller tempo gjennom hele utførelsen av oppgaven

PROSESSFERDIGHETER

Skill	Ferdighet	Short definition	Kort definisjon
PERFORMANCE SKILLS	UTFØRELSES-FERDIGHETER	Performance skills are the smallest observable units of occupation that are linked together, one by one, to become a task performance	Utførelsesferdigheter er de minste observerbare aspektene av aktivitet. De er målrettede handlinger som lenkes sammen, en og en, slik at de utgjør utførelsen av en oppgave
PROCESS SKILLS	PROSESS-FERDIGHETER	Occupational performance skills that represent small observable actions related to selecting, interacting with, and using task objects; carrying out individual actions and steps; and modifying task performance to prevent problems of occupational performance from occurring or reoccurring in the context of performing a daily life task	Utførelsesferdigheter som er uttrykk for små observerbare handlinger knyttet til å velge, samhandle med og bruke oppgaverelaterte gjenstander; gjennomføring av enkelthandlinger og trinn; samt tilpassing av oppgaveutførelsen for å forhindre problemer i aktivitetsutførelsen i å oppstå eller gjentas i sammenheng med utførelsen av et daglig gjøremål
Sustaining performance	Opprettholde utførelse		
Paces	Holder tempo	Maintains a consistent and effective rate or tempo of performance	Opprettholder jevn og effektiv rytme eller tempo i utførelsen gjennom hele

		throughout the entire task performance	utførelsen av oppgaven
Attends	Holder fokus	Does not look away from what he or she is doing, thus interrupting the task progression	Ser ikke bort fra det han/hun gjør slik at fremdriften i oppgaven ikke blir forstyrret
Heeds	Holder seg til oppgaven	Carries out and completes the task originally agreed on or specified by another	Utfører og ferdigstiller oppgaven som opprinnelig avtalt eller spesifisert av andre
Applying knowledge	Anvendelse av kunnskap		
Chooses	Velger	Selects necessary and appropriate type and number of tools and materials for the task, including the tools and materials that the person was directed to use or specified he or she would use	Velger nødvendig og passende type og antall redskap og materialer for oppgaven, inkludert redskap og materialer som personen ble instruert til å bruke eller spesifiserte at han/hun skulle benytte
Uses	Anvender	Employs tools and materials as they are intended (e.g. using a knife to cut or spread, but not to stir foods) and in a hygienic fashion	Bruker redskap og materialer slik de er tiltenkt (f.eks. å bruke kniv til å skjære eller smøre, men ikke til å røre i maten) og på en hygienisk måte
Handles	Håndterer	Supports or stabilizes tools and materials in an appropriate manner, protecting them from damage, slipping, moving or falling	Støtter eller stabiliserer redskap og materialer på en hensiktsmessig måte, beskytter dem mot skade, forhindrer at de

			sklir, flytter seg eller faller
Inquires	Søker informasjon	(1) Seeks needed verbal or written information by asking questions or reading directions or labels and (2) does not ask for information in situations where the person had been fully oriented to the task and environment and had immediate prior awareness of the answer	(1) Søker nødvendig muntlig eller skriftlig informasjon ved å stille spørsmål eller lese instruksjoner eller etiketter og (2) etterspør ikke informasjon i situasjoner der personen har blitt orientert om oppgaven og omgivelsene samt nylig har blitt gjort oppmerksom på svaret
Temporale organization	Organisering av tid		
Initiates	Initierer	Starts or begins the next action or step without hesitation	Setter i gang neste handling eller trinn i oppgaven uten å nøle
Continues	Fortsetter	Performs single actions or steps without interruptions, such that once an action or task step is initiated, the individual continues on without pauses or delays until the action or step is completed	Utfører enkelthandlinger eller trinn uten avbrytelser, slik at når en handling eller et trinn er påbegynt, fortsetter personen videre uten pauser eller forsinkelser til handlingen eller trinnet er fullført

Sequences	Gjør i rekkefølge	Performs steps in an effective or logical order and with an absence of (1) randomness or lack of logic in the ordering and/or (2) inappropriate repetition of steps	Utfører trinnene i en effektiv eller logisk rekkefølge og med fravær av (1) tilfeldig eller mangel på logikk i rekkefølgen og / eller (2) unødvendig repetisjon av trinn
Terminates	Avslutter	Brings to completion single actions or single steps without inappropriate persistence or premature cessation	Fullfører enkelthandlinger eller trinn uten å forbli i handlingen eller avslutte for tidlig
Organizing space and objects	Organisering av rom og gjenstander		
Searches/locates	Søker/finner	Looks for and locates tools and materials in a logical manner	Ser etter og lokaliserer redskap og materialer på en logisk måte
Gathers	Samler sammen	Collects together related tools and material in the same workspace and "regathers" tools or materials that have spilled, fallen, or been misplaced	Samler redskap og materialer som hører sammen i samme arbeidsområde og henter tilbake redskap eller materialer som har falt, blitt sølt eller feilplassert
Organizes	Organiserer	Logically positions or spatially arranges tools and materials in an orderly fashion within a single workspace and between multiple appropriate workspaces, such as the workspace is not too spread out or too crowded	Plasserer eller ordner redskap og materialer på en logisk og oversiktlig måte innenfor et arbeidsområde, og mellom flere aktuelle arbeidsområder, slik at arbeidsområdet ikke er for spredt utover eller for overfylt

Restores	Rydder	Puts away tools and materials in appropriate places and ensures that the immediate workspace is restored to its original condition	Setter tilbake redskap og materialer på egnede steder og sørger for at arbeidsområdet gjenopprettes til sin opprinnelige tilstand
Navigates	Manøvrerer	Moves the arm, body, or wheelchair without bumping into obstacles when moving in the task environment or interacting with task objects	Beveger armen, kroppen eller rullestolen uten å komme borti hindringer når en beveger seg i oppgaveområdet eller bruker oppgaverelaterte gjenstander

Adapting performance	Tilpasse utførelse		
Notices/responds	Legger merke til/responderer	Responds appropriately to (1) nonverbal task-related cues (e.g., heat, movement), (2) the spatial arrangement and alignment of task objects to one another, and (3) cupboard doors and drawers that have been left open during the task performance	Reagerer hensiktsmessig på: (1) non-verbale oppgaverelaterte ledetråder (for eksempel varme, bevegelse), (2) romlige forhold og plassering av oppgaverelaterte gjenstander, og (3) skapdører og skuffer som har blitt stående åpne under utførelsen av oppgaven
Adjusts	Tilpasser omgivelsene	Effectively (1) goes to a new workspace; (2) moves task objects out of the current workspace; and (3) adjusts knobs, dials, or water taps to overcome problems with ongoing task performance	(1) Går effektivt til et nytt arbeidsområde; (2) flytter oppgaverelaterte gjenstander effektivt unna i det nåværende arbeidsområdet; og (3) justerer håndtak, brytere eller vannkraner og lignende effektivt for å løse problem fortløpende under utførelsen av oppgaven
Accommodates	Tilpasser handlinger	Prevents ineffective performance of all other motor and process skills	Forebygger ineffektiv utførelse av alle andre motoriske- og prosessferdigheter
Benefits	Tar lærdom av	Prevents ineffective performance of all other motor and process skills from recurring or persisting	Forebygger ineffektiv utførelse av alle andre motoriske- og prosessferdigheter i å gjentas eller vedvare

Oversatt av Silvia Elisabeth Hansbø (OUS), Brian Ellingham (OsloMet), Ellen Gjertsen Clark (Diakonhjemmet), Lene Fogtmann Jespersen (OUS), Helen Bull (OsloMet).

Referanser:

- Beaton, D. E., Bombardier, C., Guillemin, F., & Ferraz, M. B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, 25(24), 3186-3191.
- Bernspång, B., & Fisher, A. (2009, 07/12). Validation of the Assessment of Motor and Process Skills for Use in Sweden. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 2, 3-9.
- Clark, E. G., Jespersen, L. F., Ellingham, B., & Brovold, T. (2014). "Fra skolepulten til kjøkkenbenken" ; klinisk anvendbarhet av et pedagogisk utviklet aktivitetsanalyse-system. *Ergoterapeuten*, 57(1), 26-34.
- Eilertsen, B. (2015). *Juss for ergoterapeuter og ortopediingeniører*. Jussboka.no.
- Ellingham, B., Jespersen, L. F., & Clark, E. G. (2020). *EVA 2020-Ergoterapi analyse og vurdering av aktivitet*. OsloMet.
- Fisher, A., & Bray Jones, K. (2010). *Assessment of Motor and Process Skills. Vol. 1: Development, Standardization, and Administration Manual (7th ed.)* (Vol. 1).
- Fisher, A., & Marterella, A. (2019). *Powerful Practice: An Authentic Model for Occupational Therapy*.
- Hansbø, S. E., Ellingham, B., Clark, E. G., Jespersen, L. F., & Bull, H. (2021). Norsk oversettelse og tilpasning av terminologi for motoriske- og prosessferdigheter. *Ergoterapeuten*(1).
- Jespersen, L., Clark, E., & Ellingham, B. (2014). Klinisk bruk av ferdighetsanalyse fra EVA systemet i observasjon og dokumentasjon av aktivitetsutførelse. *Ergoterapeuten*(4).
- Kielhofner, G. (1995). *A Model of Human Occupation: Theory and Application*. Williams & Wilkins.
- Wild, D., Grove, A., Martin, M., Eremenco, S., McElroy, S., Verjee-Lorenz, A., & Erikson, P. (2005). Principles of good practice for the translation and cultural adaptation process for patient-reported outcomes (PRO) measures: report of the ISPOR Task Force for Translation and Cultural Adaptation. *Value in health*, 8(2), 94-104.